

Asia: VM053:00/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

FINANSSIALA RY:N LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE LAIKSI RAHANPESUN JA TERRORISMIN RAHOITTAMISEN ESTÄMISESTÄ SEKÄ ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI (VN/9394/2024)

Valtiovarainministeriö on 30.6.2025 pyytänyt Finanssiala ry:n (FA) lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle (HE-luonnos) laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

A. YLEISTÄ

Mitä FA pitää hallituksen esitysluonnoksessa hyvänä?

- (1) Säännöskohtaisissa kommentteissa mainittuja poikkeuksia lukuun ottamatta ehdotus ei sisällä laajoja kansallisia lisävaatimuksia ilmoitusvelvollisille, vaan pitäytyy EU:n uuden rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisen sääntelyn (rahanpesupaketti) velvoitteiden kansallisessa toimeenpanossa.
- (2) Vakuutusyritysten ja -edustajien osalta ehdotus pitäytyy rahanpesuasetuksen ((EU) 2024/1624) soveltamisalassa ja rajaa sen 2 artiklan 1 kohdan 6 alakohdan b ja c kohdassa tarkoitettuihin henki- ja sijoitusvakuutustoimintaa harjoittaviin vakuutusyrityksiin ja henkivakuutuspalveluja ja muita sijoituksiin liittyviä vakuutuspalveluja tarjoaviin vakuutusedustajiin.
- (3) Ehdotus on valmisteltu laajapohjaisesti ja hyvässä yhteistyössä viranomaisten ja keskeisten ilmoitusvelvollistahojen kanssa, mikä selvästi näkyy HE-luonnoksen laadussa.

Mitä FA pitää hallituksen esitysluonnoksessa ongelmallisena?

- (4) Rahanpesupaketti on laaja ja monimutkainen säädöskokonaisuus, jonka koko sisältö ei ole vielä selvillä, vaan se tulee vielä tarkentumaan ja muuttumaan alemman tason EU-sääntelyn sekä

EU:n ja kansallisen tason viranomais- ja oikeuskäytäntöjen myötä, ja osa näistä muutoksista tulee heijastumaan myös rahanpesulain sisältöön. Rahanpesulain vaatimukset vaikuttavat elinkeinoelämän ja viranomaisten ohella laajasti koko kansalaisyhteiskuntaan, minkä vuoksi FA pitää välttämättömänä, että sääntelyä valmisteltaessa kiinnitettäisiin erityistä huomiota sääntelyn vaikutuksiin ja kestävytyteen sekä sen aiheuttamiin taloudellisiin ja hallinnollisiin kustannuksiin myös pitkällä aikavälillä.

(5) Työryhmän toimeksiannon mukaisesti ehdotuksen painopiste on rahanpesupaketin toimeenpanon edellyttämissä lainsäädäntömuutoksissa. FA kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, ettei rahanpesusääntely toimi irrallaan, vaan on sidoksissa ja kiinteässä vuorovaikutuksessa muun lainsäädännön kanssa. FA pitääkin selvänä puutteena sitä, ettei HE-luonnoksessa ole riittävästi tartuttu nykyisen rahanpesulain soveltamisen yhteydessä esille nousseisiin kansallisen sääntelyn tulkintaan ja soveltamiseen liittyviin ongelmiin, jotka ovat vaikeuttaneet ilmoitusvelvollisten rahanpesulain mukaisten hallinnollisten ja asiakkaan tuntemista koskevien velvoitteiden noudattamista. FA:n mielestä tällaiset kansalliset valuviat tulisi ehdottomasti korjata HE-luonnoksen jatkovalmistelussa, jotteivat samat tulkinta- ja soveltamisongelmat vaikeuttaisi myös uuden rahanpesulain ja sen perustana olevien EU-normien soveltamista.

(6) FA:n selvitysten mukaan tulkinta- ja soveltamisongelmia liittyy muun muassa seuraaviin kansallisiin vaatimuksiin:

- oikeus- ja oikeustoimikelpoiset subjektit, tuntemistiedot ja edunsaajat
- kaupparekisterin yritys- ja edunsaajatietojen rekisteröinti
- epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen tekijän suojele
- yritysten hallinto- ja ohjausjärjestelmiä koskevien kansallisten corporate governance vaatimusten yhteensovittaminen rahanpesupaketin vaatimusten kanssa
- sijoitusrahastotoimintaa koskevat kansalliset lisävaatimukset.

(7) Oikeus- ja oikeustoimikelpoisten subjektien kohdalla FA pitää ongelmallisena sitä, että EU:n rahanpesusääntely ja myös esim. FATF:n standardit ja tulkintaohjeet tunnistavat vain osan Suomen lain perusteella oikeus- ja oikeustoimikelpoisista subjekteista. Näistä esimerkkinä ovat mainita ylioppilaskunnat, tiekunnat, osakaskunnat sekä niihin verrattavat yhteenliittymät, joille yhteistä on se, että niiden perustamista, hallintoa ja rekisteröintiä koskevat vaatimukset, lainsäädäntö ja menettelytavat ovat epäyhtenäisiä ja hajanaisia, eivätkä rahanpesulain säännökset välttämättä aina ole sellaisenaan sovellettavissa.

(8) Vaikka useimmat mainituista subjekteista ovat kooltaan ja toiminnaltaan pieniä, niiden kokemat haasteet esim. pankkipalveluiden avaamiseen liittyvien asiakkaan tuntemisvelvoitteiden edessä nousevat säännöllisesti julkisuuteen, ja ne ovat herättäneet keskustelua aina eduskuntaa myöden. FA pitää tarpeellisena, että näihin subjekteihin liittyvät asiakkaan tuntemisen haasteet ja mahdolliset lainsäädännön muutostarpeet selvitettäisiin ja toteutettaisiin tämän lainsäädäntöhankkeen yhteydessä.

(9) Oikeus- ja oikeustoimikelpoisuuteen liittyy myös säännöllisesti esille nouseva kysymys rekisteröimättömien yhdistysten ja yhteenliittymien oikeudesta päästä esim. pankin tai muun finanssiyrityksen asiakkaaksi. FA pitää selvänä, ettei se ole mahdollista, mutta toivoo, että asia voitaisiin tuoda selvästi esille myös uuden rahanpesulain tekstissä tai perusteluissa.

(10) Kaupparekisterin yritys- ja edunsaajatietojen osalta FA viittaa siihen, etteivät Patentti- ja rekisterihallituksen kaupparekisterilainsäädäntöön perustuvat yrityksen kotipaikka- ym. tietojen ja tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskevien tietojen keruu-, todentamis- ja rekisteröintikäytännöt kaikilta osin vastaa nykyisen rahanpesulainsäädännön vaatimuksia. FA:n käsityksen mukaan tilanne ei korjaannu itsestään pelkästään EU:n rahanpesupaketin myötä, minkä vuoksi HE-luonnoksen jatkovalmistelussa tulisi selvittää ja valmistella kauppa- ja yhteisörekisterilainsäädäntöön liittyvät muutokset, joilla varmistetaan, että ne ovat kaikilta osin yhteensopivia rahanpesupaketin ja siihen liittyvän alemman tason sääntelyn kanssa.

(11) Rahanpesuasetuksen 69 artiklan 7 kohta edellyttää, että ilmoitusvelvollisen on suojeltava vaatimustenmukaisuudesta vastaavaa toimihenkilöä sekä kaikkia vastaavassa asemassa olevia artiklan soveltamisalaan kuuluvien tehtävien suorittamiseen osallistuvia työntekijöitä ja henkilöitä vastatoimilta, syrjinnältä ja muulta epäoikeudenmukaiselta kohtelulta. Suojeluvelvollisuuden toteuttamisen kannalta ongelmallista on se, että esitutkintalain (805/2011) 15 §:n nojalla epäilyllä on oikeus saada tieto häntä koskevasta aineistosta, mitä viranomaiset voivat rajoittaa, jos tiedon antaminen vaarantaa tutkintaa tai kolmansien osapuolten turvallisuutta.

(12) FA pitää pykälän viranomaisille jättämää harkinnanvaraa ongelmallisena ilmoitusvelvollisten ja ilmoituksia tekevien henkilöiden oikeusturvan kannalta ja esittää, että tieto epäilyttävää liiketoimea koskevasta ilmoituksesta ja sen tekijästä lisätään esitutkintalain 4 luvun 15 §:n 3 momentissa olevaan luetteloon tiedoista, joista asianosaisella ei ole oikeutta saada tietoa.

(13) FA kiinnittää myös huomiota siihen, että unionin jäsenvaltioissa epäilyttäviä liiketoimia koskevia ilmoitukset yleisesti luokitellaan salassa pidettäväksi tiedustelutiedoksi, jossa esitetyt havainnot viranomaisen erikseen todentaa ja sisällyttää osaksi esitutkinta-aineistoa. FA pitää käytäntöä asianosaisten kannalta kohtuullisena ja oikeudenmukaisena ja esittää, että se otettaisiin käyttöön myös Suomessa.

Jos tieto epäilyttävää liiketoimea koskevasta ilmoituksesta halutaan liittää esitutkintamateriaaliin, ilmoituksen sisällyttäminen sellaisenaan ei tulisi olla sallittua, vaan ainoastaan ilmoituksen sisältö ilman tietoa sen tekijästä. Muussa tapauksessa tieto ilmoituksen tekijästä voi tulla asianosaisen tietoon ja julkiseksi, jos syyttäjä nimeää ilmoituksen tekijän todistajaksi.

FA kiinnittää huomiota siihen, että useimmissa finanssisektorin toimijoissa ilmoitusten tekeminen on keskitetty. Tämän seurauksena ilmoituksen tekijällä ei yleensä ole ensikäden tietoa ilmoituksen perusteena olevasta liiketoimesta, jolloin myöskään hänen kertomuksellaan ei ole todistusarvoa.

(14) Yritysten hallinto- ja ohjausjärjestelmiä koskevien normien yhteensovittamista FA pitää välttämättömänä, koska tilanne, jossa yhteen yrityksen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan osa-alueeseen sovellettaisiin muista alueista poikkeavia sääntöjä, on ilmoitusvelvollisen kannalta kestävä. FA pitää ehdottoman tärkeänä, että jatkovalmistelun yhteydessä rahanpesuasetuksen vaatimustenmukaisuuden valvontaa koskevat vaatimukset sovitetaan yhteen kansallisten corporate governance vaatimusten kanssa.

Esimerkkinä FA kiinnittää huomiota siihen, että HE-luonnoksen perustelujen sivulla 32 jää epäselväksi, mitä tarkoitetaan hallintotoimintoon ja valvontatoimintoon hoitavalla ylimmällä hallintoelimellä. Kirjoitusvirheen vuoksi luonnoksen kanta ei hahmotu selkeästi, mutta asiayhteydestä voidaan päätellä, että valvontatoimintoa hoitavalla elimellä viitataan hallitukseen ja hallintotoimintoa hoitavalla elimellä toimitusjohtajan alaisuudessa toimivaan johtoryhmään, jonka tehtäviin kuuluu päivittäinen hallinnollinen päätöksenteko. FA pitää tärkeänä, että asia

täsmennetään jatkovalmistelussa ja että HE-luonnoksen pykäliin ja perusteluihin tehdään tarvittavat korjaukset.

(15) Sijoitusrahastojen osalta rahanpesuasetus näyttäisi yhdenmukaistavan asiakkaan tuntemisen ja rahanpesun torjuntaa koskevia vaatimuksia EU:n tasolla. Vaikka EU-tason sääntelyn yhdenmukaistaminen on lähtökohtaisesti kannatettavaa, hallituksen esitys ei huomioi suomalaisen rahastosääntelyn erityispiirteitä. Tämä voi johtaa tilanteeseen, jossa suomalaiset rahastot eivät ole enää kilpailukykyisiä suomalaisille asiakkaille.

Suomessa rahastoyhtiön on tunnettava asiakas ja hyväksyttävä tämä asiakkaakseen sekä tämän riskiprofiili rahanpesuasetuksen 18 artiklan 3 kohdan mukaisesti ennen rahastomerkintää, jos kyseessä on suomalainen rahasto. Ulkomaisissa rahastoissa tämä ei sen sijaan ole tarpeen, koska asiakas ei muodollisesti ole rahastoyhtiön asiakas, vaan osuudet on hallintarekisteröity jakelijan (esim. pankin) kautta.

Mainittu ero aiheuttaa sen, että suomalaisen rahaston myynti vaatii selvästi enemmän resursseja ja mm. tietojärjestelmien kehitystä, mikä hidastaa ostopolkua sekä aiheuttaa ylimääräisiä hallinnollisia ja taloudellisia kustannuksia kilpailijoihin verrattuna. Jos sääntelyä ei tarkastella uudelleen rahanpesuasetuksen toimeenpanon yhteydessä, on vaarana, että suomalaiset toimijat siirtävät rahastonsa ulkomaille – kuten on jo tapahtunut Norjassa.

FA pitääkin tärkeänä, että jatkovalmistelussa tai sen pohjalta käynnistettävässä erillisessä selvityksessä arvioitaisiin, millä tavoin kansallista lainsäädäntöä tulisi kehittää EU-sääntelyn tarjoaman liikkumavaran puitteissa sijoitusrahastoliiketoiminnan edellytysten turvaamiseksi ja suomalaisten sijoitusrahastojen houkuttelevuuden säilyttämiseksi.

FA kiinnittää huomiota lisäksi siihen, että rahanpesuasetuksen mukaan niin rahastoyhtiöt kuin sijoitusrahastot ovat ilmoitusvelvollisia. Suomalainen sijoitusrahasto ei itsessään ole oikeushenkilö, eikä sijoitusrahasto siten itse ulkoista merkintöjen vastaanottamista tai varojen keräämistä vaan tämän ulkoistuksen voi tehdä ainoastaan sijoitusrahastoa hallinnoiva rahastoyhtiö. Tästä huolimatta uutta rahanpesulakia ja sijoitusrahastolain muutoksia koskevissa ehdotuksissa vain rahastoyhtiöt määritellään ilmoitusvelvollisiksi. FA:lle on epäselvää, voiko tämä vaikuttaa rahanpesuasetuksen 18 artiklan 7 kohdassa säädettyjen ulkoistuskieltoja koskevien poikkeusten soveltamiseen. Mainitussa artiklassa säädetty poikkeus koskee vain sijoitusrahastoja, ei rahastoyhtiöitä.

Rahanpesuasetuksen 18 artiklan 7 kohdassa koskevan poikkeuksen soveltamisala on lisäksi epäselvä. Merkittävä osa suomalaisista rahastoyhtiöistä on ulkoistanut osuusrekisterin tai sen osan ylläpidon ja asiakkaan tuntemiseen liittyvät velvoitteet rahastojen jakelijalle silloin, kun rahastoa myy jakelija. Hallituksen esityksessä olisikin syytä täsmentää, että rahastoyhtiöt ja sijoitusrahastot voivat jatkossakin ulkoistaa asiakkaan tuntemiseen liittyvät velvoitteet rahastojen jakelijoille rahanpesuasetuksen 18 artiklan 7 kohdan nojalla etenkin niissä tilanteissa, kun rahasto-osuusrekisterin ylläpito on ulkoistettu jakelijalle.

FA pitää täsmennystä tarpeellisenä, koska päivitetyn AIFM/UCITS-sääntelyn ulkoistamisen määritelmää koskevat muutokset aiheuttavat tulkinnanvaraisuutta siitä, voidaanko asiakkaan tuntemiseen liittyvät velvoitteet ulkoistaa silloin kun osuusrekisteriä ylläpitää ja jakelijana toimii esimerkiksi samaan konserniin kuuluva pankki tai sijoituspalveluyritys.

Sääntelyn implementoinnin yhteydessä on tärkeä pitää mielessä, ettei pankki tai sijoituspalveluyritys voi saada toimilupaa sijoitusrahastojen hoitoon vaan tätä toimintaa varten tulee aina perustaa erillinen kyseiseen toimintaan toimiluvan saanut rahastoyhtiö. Monessa tilanteessa rahastoyhtiö

onkin pankkikonsernin tuotetalo, jonka tuotteita myydään pääasiassa emoyhtiönä olevan pankin asiakkaille. Tällöin ulkoistuksen laajamittainen käyttö on Suomessa välttämätöntä, sillä suomalaisen rahaston suomalainen asiakas on aina muodollisesti myös rahastoyhtiön asiakas, koska osuuksien hallintarekisteröinti jakelijan (esim. pankin) kautta ei ole muusta eurooppalaisesta käytännöstä poiketen sallittua.

(16) Edellä mainitut epäselvyydet ja epäjohtonmukaisuudet asiakkaan tuntemista sekä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskeissa säännöksissä tai niiden soveltamisessa vaikuttavat asiakkaan oikeuksiin ja asemaan, minkä vuoksi FA pitää tärkeänä, että edellä kuvatut puutteet, epäjohtonmukaisuudet ja ristiriidat korjattaisiin tämän hankkeen yhteydessä. Ilmoitusvelvollisten keinoin tällaisten sääntelypuutteiden tai esim. viranomaisten sisäisten toimintalinjausten muuttaminen ei ole mahdollista. Myöskään riskiperusteisen lähestymistavan ilmoitusvelvollisille tarjoama liikkumavara ei läheskään aina ole tilanteen korjaamiseksi riittävä.

(17) Ulkoistamisen osalta HE-luonnoksen perustelut lähinnä toistavat rahanpesuasetuksen artiklojen sisältöä. FA pitäisi tarpeellisena, että jatkovalmistelussa tekstejä selvennettäisiin ja tarkennettaisiin tulkinnanvaraisuuden vähentämiseksi. Esimerkkinä on sivulla 33 oleva teksti ”Artiklan 2 kohdan mukaan artiklan mukaisia tehtäviä suorittaessaan palveluntarjoajaa on pidettävä osana ilmoitusvelvollista...”, joka voitaisiin muuttaa muotoon ”Artiklan 2 kohdan mukaan artiklan mukaisia ulkoistustehtäviä suorittaessaan palveluntarjoajaa on pidettävä osana ilmoitusvelvollista...”

Tarpeettomien taloudellisten ja hallinnollisten kustannusten välttämiseksi jatkovalmistelussa tulisi kiinnittää huomiota myös siihen, miten asiaankuuluvat tehtävät hoidetaan tällä hetkellä esimerkiksi konserni- ja ryhmärakenteissa tai ulkopuolisten palveluntarjoajien avulla ja millä tavoin uudet kiellot voivat vaikuttaa niihin.

Esimerkkinä FA haluaa tuoda esille valvovan viranomaisen nykysääntelyn mukaisen mandaatin antaa lupa talletuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisölle laatia ilmoitusvelvollisen riskiarvio jäsenluottolaitostensa puolesta. FA pitää tärkeänä, että tämä olisi mahdollista myös sen jälkeen, kun rahanpesuasetuksen soveltaminen on alkanut.

Mihin muihin näkökohtiin hallituksen esitysluonnoksen jatkovalmistelussa tulisi FA:n mielestä kiinnittää huomiota?

(18) Rahanpesuasetuksen 75 artiklan mukainen tietojen jakaminen edistäisi merkittävästi rahanpesun torjuntaa ja mahdollistaisi selvästi nykyistä riskilähtöisemmän toimintamallin. Jos tietojen jakaminen kuitenkin osoittautuu ilmoitusvelvollisten kannalta liian vaikeaksi tai riskialttiiksi, sääntelyn tavoite ei toteudu.

FA muistuttaa, etteivät nykyiset tiedonvaihdon kansalliset esteet, kuten pankkisalaisuuden asettamat esteet ja tietosuojavaatimusten ylikireät tulkinnat, automaattisesti poistu rahanpesupaketin myötä. Ilman kansallisen lainsäädännön tarkentamista ne tulevat haittaamaan myös rahanpesuasetuksen soveltamista.

FA kiinnittää huomiota siihen, että viranomaisten keskinäiseen tiedonvaihtoon ja esim. pankkien tiedonluovutuksiin viranomaisille liittyviä rajoituksia on voimakkaasti purettu ja puretaan edelleen asiakkaiden tietosuojaan ja tiedonluovuttajien oikeusturvaan liittyvistä ongelmista suuremmin piittaamatta.

FA oudoksuu tällaisen kaksoisstandardin soveltamista ja pitää tiedonvaihdosta saatuihin kansainvälisiin kokemuksiin viitaten välttämättömänä, että ilmoitusvelvollisten tehokkaan ja

turvallisen keskinäisen tiedonvaihdon edellyttämät lainsäädäntömuutokset valmistellaan ja toteutetaan mahdollisimman nopealla aikataululla tämän lainsäädäntöhankkeen yhteydessä.

(19) Rahanpesupaketti tulee kasvattamaan tuntuvasti toimivaltaisten viranomaisten työmäärää, ja ilman määrältään ja laadultaan riittäviä voimavaroja paketin tavoitteet jäävät todennäköisesti saavuttamatta. FA pitää tarpeellisenä, että jatkovalmistelun yhteydessä viranomaisten resurssitarpeet arvioidaan huolellisesti ja niiden saatavuus varmistetaan.

Myös ilmoitusvelvollisten taloudelliset ja hallinnolliset kustannukset tulevat edelleen lisääntymään rahanpesupaketin myötä. Tämän vuoksi FA pitää tärkeänä, että jatkovalmistelussa pyritäisiin hyödyntämään sääntelyn tarjoama kansallinen liikkumavara tavalla, joka jättäisi ilmoitusvelvollisille mahdollisimman laajan riskiperusteisen liikkumavaran.

Esimerkkinä FA mainitsee rahanpesuasetuksen 20 artiklan, jonka mukaan asiakkaan tuntemisvelvollisuuden täyttämiseksi ilmoitusvelvollisten on määritettävä ja toteutettava kohtuulliset toimenpiteet tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan henkilöllisyyden todentamiseksi luotettavien asiakirjojen ja tietolähteiden avulla.

Vaikka edunsaajarekisteri ei jatkossakaan saisi olla ensisijainen tietolähde henkilöllisyyden todentamista varten, edunsaajarekisterin tietojen kattavuuden, oikeellisuuden ja ajantasaisuuden parantamiseen tähtäävien lainsäädäntömuutosten tulisi myös jollain tavalla näkyä siinä, mitä muita toimenpiteitä ilmoitusvelvolliselta tosiasiallisesti edellytetään, jotta se täyttäisi 20 artiklassa säädetyn kohtuullisuusvaatimuksen.

(20) Rahanpesupaketin ja uuden rahanpesulain vaatimukset vaikuttavat elinkeinoelämän ja viranomaisten ohella laajasti koko kansalaisyhteiskuntaan, minkä vuoksi FA pitää tärkeänä, että jatkovalmistelussa selvitetään ja suunnitellaan se, millä tavoin muuttuneista vaatimuksista ja niiden vaikutuksista tiedotetaan ilmoitusvelvollisten asiakkaille ja muille sidosryhmille.

Sääntelyn monimutkaisuus ja vaikeaselkoisuus huomioon ottaen FA katsoo, ettei tiedottamista tule jättää vain ilmoitusvelvollisten varaan, vaan oikeellisuuden ja johdonmukaisuuden varmistamiseksi viestintä tulisi toteuttaa koordinoitusti viranomaisten ja keskeisten ilmoitusvelvollisten yhteisenä hankkeena.

B. SÄÄNNÖSKOHTAISET KOMMENTIT

1. LAKI RAHANPESUN JA TERRORISMIN RAHOITTAMISEN ESTÄMISESTÄ

1. luku: Yleiset säännökset

1 § Lain tarkoitus

Pykälän 2 momentin mukaan lain tavoitteena on myös edistää kohdennettujen talouspakotteiden ja joukkotuhousteiden leviämisen rahoittamiseen liittyvien kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanon laiminlyönnin ja kiertämisen riskiä.

Koska lain tavoitteena tuskin kuitenkaan on riskin edistäminen vaan sen vähentäminen, FA esittää, että säännös muutetaan kuulumaan esim. seuraavasti:

”Tämän lain tavoitteena on myös torjua kohdennettujen talouspakotteiden ja joukkotuhousteiden leviämisen rahoittamiseen liittyvien kohdennettujen talouspakotteiden täytäntöönpanon laiminlyönnin ja kiertämisen riskiä.”

2 § Soveltamisala

Vakuutusalan osalta uuden rahanpesulain soveltamisala muuttuu nykyiseen verrattuna ja FA pitää tärkeänä, että lain perusteluissa kuvattaisiin selkeästi, miten muutos vaikuttaa eri vakuutuslajeihin – ei vain vahinkovakuutukseen, vaan myös työeläkevakuutustoimintaan ja muihin vakuutusmuotoihin. Tämä on tarpeen sääntelyn selkeyden ja soveltamisen johdonmukaisuuden kannalta.

FA kiinnittää huomiota siihen, että pykälän 3 momentissa oleva finanssilaitoksen määritelmä poikkeaa eräiltä osin rahanpesuasetuksen 2 artiklan 1 kohdan 6 alakohdan määritelmästä. Finanssilaitoksen määritelmä vaikuttaa ilmoitusvelvollisten määritelmään, joten ristiriitojen välttämiseksi pykälää tulisi tältä osin muokata vastaamaan rahanpesuasetuksen sanamuotoa tai vaihtoehtoisesti kyseinen määritelmä tulisi kokonaan poistaa rahanpesulaista.

FA kiinnittää edelleen huomiota siihen, että rahanpesuasetuksen 2 artiklan 1 kohdan 6 alakohdan b alakohdan nojalla vakuutusyrittäjä kuuluisi rahanpesuasetuksen soveltamisalaan vain siltä osin kuin se harjoittaa direktiivin 2009/138/EY soveltamisalaan kuuluvaa henkivakuutustoimintaa tai muuta sijoitusvakuutustoimintaa. Ehdotettuun rahanpesulain 2 §:n 1 momenttiin tällaista rajausta ei sen sijaan sisälly, vaan henkivakuutustoimintaa harjoittavat vakuutusyrittäjät olisivat rahanpesuasetuksen piirissä myös sellaisten esimerkiksi vahinkovakuutuslaitosten ja palveluiden osalta, jotka eivät sinänsä kuulu asetuksen soveltamisalaan.

HE-luonnoksen perusteluissa todetaan aivan oikein, että rahanpesuasetuksen soveltamisalassa on henkivakuutustoiminta. Ehdotettu pykäläteksti on kuitenkin epäselvä, koska siinä soveltamisalassa on henkivakuutustoimintaa harjoittava yritys kokonaisuudessaan.

FA:n näkemyksen mukaan kansallisen rahanpesulain soveltamisala pitäisi kirjoittaa samalla tavalla kuin rahanpesuasetuksen eli sitäkin pitäisi soveltaa vakuutusyhtiöön vain siltä osin kuin se harjoittaa Solvenssi II direktiivin soveltamisalaan kuuluvaa henkivakuutustoimintaa, eikä viitata vakuutusluokista annettuun lakiin.

Asia on henkivakuutusyrittäjille tärkeä ja FA pitää välttämättömänä, että se selvitetään jatkovalmistelun yhteydessä. Jos finanssilaitoksen määritelmä säilytetään rahanpesulaissa, asia tulisi kirjata yksiselitteisesti asianomaisen pykälän sanamuotoon, muussa tapauksessa riittänee, että asia selvennetään lain perusteluissa.

Lisäksi toivotaan, että esitys kokonaisuutena olisi riittävän selkeä siitä, miten lain soveltamisalasta pois jäävät vahinkovakuutusyhtiöt vaikuttavat finanssialan konserni- ja ryhmärakenteissa esimerkiksi konsernin tai ryhmän riskiasemaan ja mahdolliseen valvontavastuuseen sekä konsernin sisäiseen ulkoistukseen lain soveltamisalaan kuuluvien henkivakuutusyhtiöiden ja soveltamisalan ulkopuolelle jäävien vahinkovakuutusyhtiöiden välillä.

3 § Soveltamisalaa koskeva raja

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

4 § Määritelmät

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

2. luku: Riskiarvio ja tilastot

5 § Kansallinen riskiarvio

Pykälä antaa merkittävän roolin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen viranomaisyhteistyöryhmälle muiden kansallisen riskiarvion ja eräiden siihen liittyvien tehtävien toteuttamisessa. HE-luonnoksessa ei kuitenkaan avata tarkemmin sitä, kuka mainitun viranomaisyhteistyöryhmän asettaa, mikä on sen muodollinen asema, toimikausi ja tehtävät, mille taholle se raportoi ja ketkä ovat sen jäseniä.

Ottaen huomioon, että kansallisen riskiarvion toteuttaminen on kuudennen rahanpesudirektiivin ((EU) 2024/1640) 8 artiklan 1 kohdan nojalla jäsenvaltion lakisääteinen velvoite, FA pitää ehdotettua toimivallan delegointia pitkälle menevänä ja oikeudellisesti ongelmallisena. Pykäläehdotus näyttäisi jättävän kokonaan avoimeksi sen, mikä ministeriö tai viranomainen viime kädessä vastaa siitä, että kansallinen riskiarvio tehdään ja pidetään ajan tasalla rahanpesudirektiivin edellyttämällä tavalla.

FA kiinnittää myös huomiota objektiivisuuden merkitykseen riskien arvioinnissa. Objektiivisuudella tarkoitetaan sitä, että riskien arviointi on luotettavaa, yhdenmukaista ja perustuu tosiasioihin eikä subjektiivisiin mielipiteisiin.

Laajapohjaisen yhteistyöryhmän aktiivinen osallistuminen kansallisen riskiarvion ja siihen liittyvien tehtävien toteuttamiseen vaikuttaa houkuttelevalta. FA:lle jää kuitenkin epäselväksi, millä tavoin tällainen rakenne mahdollistaisi, saati turvaisi objektiivisuuden toteutumisen, kun keskeiset viranomaistahot olisivat suoraan mukana oman vastualueensa riskien ja niiden hallinnan arvioinnissa.

FA pitää tärkeänä, että jatkovalmistelussa varmistetaan kansalliseen riskiarvioon liittyvä viranomaisten keskinäinen vastuun- ja työnjako asianmukaisella ja hyvän hallinnon edellyttämällä tavalla.

6 § Tilastot

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen viranomaisyhteistyöryhmän roolin osalta FA viittaa edellä 5 §:ään antamiinsa kommentteihin.

Tilastojen sisällön osalta FA kiinnittää huomiota siihen, että painopisteenä edelleen näyttää olevan toteutuneiden suoritteiden raportointi toiminnan tehokkuutta kuvaavien tietojen sijaan.

FA pitää tarpeellisena, että jatkovalmistelun yhteydessä pyritäisiin muodostamaan laajapohjainen näkemys siitä, mitä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan sekä talouspakotteiden toimeenpanon tehokkuudella tarkoitetaan ja millaisten tilastotietojen ja indikaattorien avulla sitä voitaisiin todentaa.

3. luku: Edunsaajarekisteri

7 § Tosiasiallisia edunsaajia koskeva keskitetty rekisteri

FA kannattaa 1 momentin mukaisen keskitetyn edunsaajatietopalvelun perustamista, mutta ollakseen hyödyllinen, sen tulisi rahanpesuasetuksen tunnistamien oikeushenkilöiden ohella sisältää tiedot myös muiden kansallisen lain perusteella oikeus- ja oikeustoimikelpoisisten subjektien tosiasiallisista edunsaajista.

Kaupparekisterin ja siihen sisältyvän edunsaajarekisterin osalta FA pitää välttämättömänä, että tämän lainsäädäntöhankkeen yhteydessä varmistettaisiin se, että Patentti- ja rekisterihallituksen yritys- ja yhteisörekistereiden ja edunsaajarekisterin tietosisällöt sekä tietojen keruu-, todentamis- ja ylläpitokäytännöt kaikilta osin vastaavat rahanpesupaketin vaatimuksia.

Nykyinen tilanne, jossa Patentti- ja rekisterihallitus ja ilmoitusvelvolliset soveltavat eri kriteereitä tosiasiallisten edunsaajien selvittämiseen ja rekisteröintiin aiheuttaa ilmoitusvelvollisille ja niiden asiakkaille merkittäviä taloudellisia ja hallinnollisia lisäkustannuksia, jotka eivät millään tavoin edistä rahanpesupaketin tavoitteita. FA pitää tärkeänä, että vastuu rekisterin tietojen luotettavuudesta säilyy sääntelyn edellyttämin tavoin rekisterinpitäjällä eikä sitä tulkinnanvaraisten tai epä johdonmukaisten kansallisten normien ja soveltamiskäytäntöjen kautta tosiasiallisesti siirretä ilmoitusvelvollisten harteille.

FA pitää myös tärkeänä, että yritys- ja yhteisörekistereihin ilmoitettavat kotipaikka- ja muut perustiedot yhdenmukaistetaan rahanpesupaketin vaatimusten kanssa niin, että ne ovat suoraan hyödynnettävissä asiakkaan tuntemisvelvoitteiden täyttämiseen. Tilanne, jossa rekistereihin kerätään tietoa, jota ei voida hyödyntää lakisääteisten velvoitteiden täyttämiseen, on täysin epä johdonmukainen ja aiheuttaa rekisterien käyttäjille vain ylimääräisiä taloudellisia ja hallinnollisia kustannuksia.

Pykälän perusteluissa todetaan myös, että Patentti- ja rekisterihallituksen tulee toteuttaa 30 työpäivän kuluessa siitä, kun toimivaltainen viranomainen tai ilmoitusvelvollinen on ilmoittanut eroavuudesta, asianmukaiset toimet eroavuuden ratkaisemiseksi rahanpesuasetuksen 24 artiklan nojalla. Pykälässä tai sen perusteluissa ei kuitenkaan tarkenneta, millä tavoin ilmoitus tehdään. Jos tarkoitus on rakentaa esimerkiksi erillinen sähköinen ilmoituskanava, FA pitää tarpeellisena, että jatkovalmistelussa selvitetään sellaisen perustamiseen, käyttöön ja hallinnointiin liittyvät kysymykset.

8 § Euroopan unionin (tai talousalueen) ulkopuolisen oikeushenkilön tai oikeudellisen järjestelyn tosiasiallinen edunsaajan rekisteröiminen

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

9 § Express Trustin tai samankaltaisen oikeudellisen järjestelyn tosiasiallisen edunsaajan rekisteröinti

Pykälän perusteella todistus rekisteröinnistä tai rekisteriote yhden jäsenvaltion keskitetyssä rekisterissä olevista tosiasiallisia edunsaajia koskevista tiedoista katsotaan riittäväksi osoitukseksi rekisteröintivelvoitteen täyttämisestä. Sikäli kuin asiasta ei nimenomaisesti säädetä toisaalla, FA pitää välttämättömänä, että ilmoitusvelvollisella on yksinkertainen, nopea ja edullinen keino saada tällainen todistus tai rekisteriote siinäkin tapauksessa, että asiakas tai edunsaaja kieltäytyy sitä toimittamasta.

10 § Patentti- ja rekisterihallituksen tietojensaantioikeus ja oikeus pyytää tietoja

FA pitää välttämättömänä, että myös ilmoitusvelvollisilla on oikeus saada kolmansien maiden rekistereistä tosiallisten edunsaajien tunnistamiseen ja henkilöllisyyden todentamiseen tarpeellisia tietoja rahanpesuasetuksessa säädettyjen asiakkaan tuntemista koskevien ja muiden velvoitteiden täyttämiseksi. Tiedonhankintaan liittyvät menettelyt tulisi myös kuvata selkeästi lakiehdotuksen perusteluissa.

11 § Tosiasiallisen edunsaajan tunnistamatta jääminen

Pykälä on kirjoitettu passiivimuotoon eikä siitä ilmene selvästi kenen oikeutena ja velvollisuutena on todeta, ettei tosiasiallista edunsaajaa ole tai että niitä ei ole pystytty määrittämään, sekä laatia siihen liittyvät perustelut. FA pitää kuitenkin selvänä, etteivät nämä voi jäädä ilmoitusvelvollisen tehtäväksi. Riippumattomien ja luotettavien julkisten tietolähteiden puuttuessa ilmoitusvelvollinen

joutuu perustamaan oman arvionsa asiakkaan antamiin tietoihin ja asiakirjoihin, eikä niiden pohjalta ole mahdollista tehdä pykälän edellyttämiä johtopäätelmiä. Säännöksen selventämiseksi FA esittää, että pykälän perusteluissa todettaisiin riittäväksi esimerkiksi se, että asiakas ei ole kohtuullisessa ajassa vastannut ilmoitusvelvollisen tosiasiallisen edunsaajan määrittämistä koskevaan tiedusteluun.

12 § Tosiasiallista edunsaajaa koskevien tietojen luotettavuuden varmistaminen

Pykälän 4 momentin mukaan edellä 2 ja 3 momentissa säädetty ei koske tapauksia, joissa epäjohtonmukaisuudet rajoittuvat kirjoitusvirheisiin, eri translitterointitapoihin tai vähäisiin epätarkkuuksiin, jotka eivät vaikuta tosiasiallisten edunsaajien tai heidän omistusosuutensa tunnistamiseen.

FA pitää tarkennusta sinänsä hyödyllisenä, mutta viime kädessä säännöksen merkitys jäänee Patentti- ja rekisterihallituksen tulkinnan varaan. FA pitäisi hyvänä, että riskiperusteisuus saataisiin otettua tähänkin mukaan jollain järkevällä tavalla.

13 § Valvontailmoitus

FA:lle jää epäselväksi, mitä edunsaajatietoja ilmoitusvelvollinen voi pykälässä kuvatussa tilanteessa antaa vastauksena viranomaisen esim. pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän kautta tulleeeseen tiedusteluun. Entä onko tällaisessa tilanteessa edunsaajana pidettävä rahanpesuasetuksen 22 artiklan 2 kohdan 2 kappaleen nojalla kaikkia oikeushenkilön ylempään johtoon kuuluvia henkilöitä, kunnes selvittelyjen lopputulos on tiedossa? Etenkin tilanteessa, jossa asiakas on syystä tai toisesta haluton toimittamaan tarvittavia tietoja ja selvityksiä, olisi tarpeen varmistaa, etteivät ilmoitusvelvolliselle aiheutuvat taloudelliset ja hallinnolliset kustannukset nouse kohtuuttomiksi.

FA kiinnittää myös huomiota siihen, etteivät pykälän sanamuoto ja perustelut näyttäisi olevan linjassa keskenään. Pykälän 1 momentti edellyttää, että Patentti- ja rekisterihallituksen tulee 30 työpäivän kuluessa tehdä asianmukaiset toimet eroavuuden ratkaisemiseksi. Pykälän sanamuoto näyttäisi olevan yhdenmukainen kuudennen rahanpesudirektiivin 10 artiklan 10 kohdan kanssa.

Pykälän perusteluissa sen sijaan todetaan, Patentti- ja rekisterihallituksen tulisi ryhtyä eroavuuden ratkaisemiseksi asianmukaisiin toimiin 30 työpäivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta. Perustelujen mukaan riittävää olisi siis, että Patentti- ja rekisterihallitus olisi yhteydessä asiakkaaseen 30 työpäivän kuluessa, mikä olisi vastoin direktiivin sanamuotoa ja olennaisesti supistaisi rekisterinpitäjän velvoitteita. FA pitää välttämättömänä, että asia korjataan jatkovalmistelussa.

14 § Talouspakotteet

FA kiinnittää huomiota siihen, ettei pykälä määrittele, minkä valtion tai tahon asettamia talouspakotteita säännöksessä tarkoitetaan. Jos pykälän tarkoitus on koskea vain EU-lainsäädännöllä täytöntöön pantavia YK:n turvallisuusneuvoston pakotteita ja EU:n autonomisia pakotteita, tämä tulisi mainita lakitekstissä. Nykyisessä muodossaan pykälän sanamuoto ei suoraan sulje pois kolmansien maiden, esim. USA:n ja UK:n pakoteohjelmien soveltamista.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan osalta FA kiinnittää huomiota siihen, ettei YK:lla tai EU:lla ole yleisiä kaikkiin pakoteohjelmiin sovellettavia määräysvaltakriteereitä, vaan määräysvallan kynnys määräytyy pakoteohjelmittain. Jos pykälää on tarkoitus soveltaa myös muiden tahojen asettamiin talouspakotteisiin, tilanne mutkistuu edelleen.

Joka tapauksessa FA pitää riittämättömänä sitä, että rekisteriin merkittäisiin ainoastaan tieto siitä, että yhteisö tai henkilö käyttää määräysvaltaa jonkin pakoteohjelman perusteella. Lisäksi tulisi ehdottomasti yksilöidä, mistä pakoteohjelmasta ja määräysvalta-perusteesta on kyse.

Patentti- ja rekisterihallituksen tulee pykälän perustelujen mukaan tarkistaa, koskevatko kyseisissä rekistereissä olevat tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia koskevat tiedot sellaisia henkilöitä tai yhteisöjä, jotka on nimetty kohdennettujen talouspakotteiden yhteydessä. Tarkistus on tehtävä välittömästi kohdennettujen talouspakotteiden yhteydessä tehdyn nimeämisen yhteydessä ja säännöllisin väliajoin. FA:lle jää epäselväksi, onko edellä sanotulla vaikutusta myös ilmoitusvelvollisten pakoteskreenaukseen tai onko pakoteosumista jatkossa ilmoitettava myös Patentti- ja rekisterihallitukselle?

15 § Patentti- ja rekisterihallituksen tarkastusoikeus

Pykälässä kuvattu tarkastusoikeus on erittäin laaja ja sen käyttäminen voi merkitä vakavaa puuttumista kohteena olevan oikeushenkilön asemaan tai sen taustalla olevien henkilöiden oikeuksiin. FA pitää perusteltuna, että pykälän oikeasuhtaisuus, täsmällisyys ja tarkkarajaisuus varmistetaan jatkovalmistelun yhteydessä.

Pykälän 1 momentin nojalla Patentti- ja rekisterihallitus voi suorittaa tarkastuksia myös muulla tavoin. FA:lle jää epäselväksi, onko säännös tarkoituksena sallia tarkastuksen tekemisen myös ilmoitusvelvollisen tiloissa?

FA kiinnittää huomiota myös siihen, että pykälä antaa tarkastusoikeuden vain Patentti- ja rekisterihallitukselle, kun kuudennen rahanpesudirektiivin 11 artikla tarkastus voidaan suorittaa myös toisen viranomaisen välityksellä ("...keskitetystä rekisteristä vastaavalla elimellä on valtuudet, joko suoraan tai toisen viranomaisen, mukaan lukien oikeusviranomaiset, välityksellä, suorittaa tarkastuksia..."). FA:lle jää epäselväksi, miten Patentti- ja rekisterihallituksen tekemissä tarkastuksissa voidaan varmistaa esimerkiksi pankkisalaisuuden ja vakuutussalaisuuden sekä vastaavien muiden lakisääteisten salassapitovelvollisuuksien toteutuminen. FA pitää perusteltuna ja johdonmukaisena, että esim. finanssisektorilla pykälän tarkoittamat tarkastukset voitaisiin tehdä direktiivin mukaisesti Finanssivalvonnan tai oikeusviranomaisten välityksellä. Joka tapauksessa FA pitää välttämättömänä, että myös salassapitoon liittyvät näkökohdat huomioidaan ja ratkaistaan jatkovalmistelun yhteydessä.

16 § Havaintojen ilmoittaminen rahanpesun selvittelykeskukselle

Pykälä asettaa Patentti- ja rekisterihallitukselle ehdottoman velvoitteen ilmoittaa rahanpesun selvittelykeskuksella havaitsemansa seikat, jotka saattavat liittyä rahanpesuun tai terrorismin rahoittamiseen. Pykälän erittäin väljä sanamuoto huomioon ottaen FA:lle jää epäselväksi, mikä on ilmoitusvelvollisuuden suhde Patentti- ja rekisterihallituksen lakisääteisiin tehtäviin ja onko se ehdotetussa muodossa ylipäättään riittävän oikeasuhtaisesti, täsmällisesti ja tarkkarajaisesti määritelty.

FA pitäisi luontevana, että ilmoitusvelvollisuus rajattaisiin koskemaan vain sellaisia rahanpesuun tai terrorismin rahoittamiseen viittaavia seikkoja, jotka Patentti- ja rekisterihallitus on havainnut lakisääteisiä tehtäviään hoitaessaan. Joka tapauksessa FA katsoo, että asia tulisi selvittää jatkovalmistelun yhteydessä.

17 § Edunsaajarekisterin yhteenliittäminen

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

18 § Tosiasiallista edunsaajaa koskevien tietojen säilyttäminen

Talousrikosten nykyiset tutkinta-ajat huomioon ottaen FA pitää viiden vuoden säilytysaikaa liian lyhyenä ja esittää, että se pidennettäisiin kymmeneen vuoteen, mikä olisi linjassa törkeimpien alkurikosten (huumausaine- ja ympäristörikokset, ihmiskauppa jne.) syyteoikeuden vanhentumisen kanssa.

FA kiinnittää myös huomiota Finanssivalvonnan ajamaan hallinnollisten seuraamusten määräämisoikeuden vanhentumisaajan pidentämiseen viidestä kymmeneen vuoteen. FA vastustaa ehdotusta jäljempänä kohdassa 7. esitetyin perustein. Jos vanhentumisaikaa tästä huolimatta pidennettäisiin, FA kiinnittää huomiota, että tosiasiallisia edunsaajia koskevien tietojen tätä lyhyempi säilytysaika olisi ongelmallinen myös ilmoitusvelvollisten ja niiden vastuuhenkilöiden oikeusturvan kannalta, kun osa tutkinnan kannalta merkityksellisestä aineistosta olisi mahdollisesti jo poistettu.

19 § Toimivaltaisten viranomaisten, itsesääntelyelinten ja ilmoitusvelvollisten pääsy edunsaajarekisterin tietoihin

Pykälän 3 momentin nojalla Ilmoitusvelvollisen pääsy edunsaajarekisterin tietoihin rajoittuu tilanteisiin, joissa se suorittaa asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä. FA pitää ehdotettua sanamuotoa aivan liian suppeana ja esittää, että pääsymahdollisuus turvataan kaikkia rahanpesulaissa tai -asetuksessa säädettyjen tehtävien suorittamista varten, mukaan lukien talouspakotteisiin liittyvät velvoitteet.

20 § Oikeutetun edun omaavien henkilöiden pääsy edunsaajarekisterin tietoihin

Pykälän 1 momentin 2 kohdan nojalla oikeutetun edun omaavat henkilöt saavat tiedon oikeushenkilön tosiasiallisen edunsaajan syntymäkuukaudesta ja -vuodesta. FA kiinnittää huomiota siihen, ettei henkilön luotettava tunnistaminen pelkästään syntymäkuukauden ja vuoden perusteella ole mahdollista. Jos henkilötunnuksen luovuttamista ei pidetä mahdollisena, oikeutetun edun omaavalla henkilöllä tulisi olla oikeus saada tieto henkilön syntymäajasta.

21 § Oikeutetun edun omaavat henkilöt

FA pitää tarpeellisena, että pykälän oikeutetun edun omaavien oikeushenkilöiden luetteloon lisättäisiin uuden rahanpesulain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät vakuutusyhtiöt silloin, kun ne toteuttavat vakuutusyhtiölaissa (521/2008) säädettäviä asiakkaan tuntemiseen tai talouspakotteiden noudattamiseen liittyviä velvoitteitaan, maksavat vakuutuksen edunsaajalle korvausta tai etuutta, käsittelevät asiakkaiden vahinkoilmoituksia tai selvittävät liiketoimintaansa kohdistuvia väärinkäytösepäilyjä.

22 § Luovutuksensaajia koskevien tietojen luovuttaminen

Pykälän 1 momentissa oleva lakiviittaus lienee väärin. Ehdotettu 16 § ei liity edunsaajarekisteriin pääsyyn, vaan siinä säädetään rahanpesuun tai terrorismin rahoittamiseen viittaavien havaintojen ilmoittamisesta rahanpesun selvittelykeskukselle.

23 § Menettely edunsaajarekisterin tietoihin pääsyä koskevan oikeutetun edun tarkistamiseksi ja vastavuoroiseksi tunnustamiseksi

Pykälä edellyttää, että Patentti- ja rekisterihallitus antaa hakijalle vastauksen 12 työpäivän kuluessa. Tarvittaessa määräaika voidaan pidentää 12 työpäivällä ja jos käsittelyssä on paljon hakemuksia, edelleen 12 työpäivällä. Pykälä näyttäisi tältä osin olevan yhdenmukainen kuudennen rahanpesudirektiivin 13 artiklan 6 kohdan kanssa.

Pykälän perustelujen mukaan sen sijaan: ”Patentti- ja rekisterihallituksen tulisi tehdä 1 momentissa tarkoitettu tarkistus ja vastata hakijalle 12 työpäivän kuluessa, ja tarvittaessa määräaika voitaisiin jatkaa enintään kolmesti 12 työpäivällä. Jos vastaanotettujen pyyntöjen määrä olisi jatkettun määräajan päättymisen jälkeen edelleen suuri, määräaika voitaisiin jatkaa uudelleen 12 työpäivällä.”

Käytännössä perustelut lähes kaksinkertaistaisivat enimmäisvastausajan 36 työpäivästä 60:een työpäivään. FA:n näkemyksen mukaan perustelut ovat ilmeisessä ristiriidassa sekä pykälän sanamuodon että rahanpesudirektiivin 13 artiklan 6 kohdan kanssa ja pitää tärkeänä, että ne korjataan jatkovalmistelun yhteydessä.

FA pitää myös välttämättömänä, että myös uuden rahanpesulain soveltamisalaan kuulumattomilla vakuutusyrityksillä olisi oikeus päästä edunsaajarekisterin tietoihin ainakin edellä 21 §:n kohdalla mainittujen tehtävien suorittamiseksi. FA pitää myös tarpeellisena, että pääsyoikeus olisi oletusarvoinen eikä sitä tarvitsisi erikseen perustella tai tarkistaa joka kyselyn kohdalla erikseen.

24 § Edunsaajarekisteriin pääsyn epääminen ja peruuttaminen

Pykälä perustaa Patentti- ja rekisterihallitukselle laajan oikeuden ja velvollisuuden toimia edunsaajarekisterin portinvartijana. FA pitää tärkeänä, että ehdotettujen tehtävien suhde ja yhteensopivuus Patentti- ja rekisterihallituksen nykyisiin lakisääteisiin tehtäviin arvioidaan jatkovalmistelussa ja varmistetaan, että sille osoitetaan riittävät määrälliset ja laadulliset resurssit uusien tehtäviensä hoitamista varten.

4. luku: Asiakkaan tuntemisvelvollisuus

25 § Oikeushenkilön rekisteröintinumero

FA viittaa edellä yleisissä kommentteissa mainittuun ongelmaan siitä, että EU:n rahanpesusäätely ja esim. FATF:n standardit ja tulkintaohjeet tunnistavat vain osan Suomen lain perusteella oikeus- ja oikeustoimikelpoisista subjekteista (mm. ylioppilaskunnat, tiekunnat, osakaskunnat sekä niihin verrattavat yhteenliittymät). FA:lle on epäselvää, millä tavoin näiden rekisteröinti ja numerointi on tarkoitus hoitaa niin, että se täyttäisi rahanpesuasetuksen vaatimukset?

5. luku: Valvonta

26 § Valvojat

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

27 § Tiettyjen ilmoitusvelvollisten ylemmän johdon ja tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien tarkastukset

Finanssimarkkinatoimijoiden osalta pykälällä näyttäisi olevan yhtymäkohtia luotettavuutta, sopivuutta ja ammattitaitoa koskevaan ns. fit and proper valvontaan, mutta se on hyvin väljästi muotoiltu. Ilmoitusvelvollisten velvoitteiden täsmentämiseksi sekä ylimääräisten hallinnollisten ja taloudellisten kustannusten välttämiseksi FA pitää tarpeellisena, että pykälä tarkennetaan ja

yhteensovitetaan mm. Euroopan pankkiviranomaisen, Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaisen ja Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaisen sopivuuden arviointia koskevien ohjeiden kanssa.

28 § Valvojien valtuudet ja resurssit

Pykälän 2 momentin nojalla valvojilla tulee olla 5 momentissa lueteltujen tehtäviensä hoitamiseen riittävät taloudelliset ja tekniset resurssit sekä henkilöresurssit. Pykälä jättää kuitenkin avoimeksi sen, minkä ministeriön tai viranomaisen vastuulla on arvioida ja varmistaa resurssien riittävyys sekä tarpeen mukaan ryhtyä toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi. FA katsoo, että nykyisessä muodossaan säännös on julistuksenomainen eikä tosiasiallisesti velvoita ketään ryhtymään toimenpiteisiin sen toteutumisen varmistamiseksi. FA esittää, että jatkovalmistelussa 2 momentin säännös joko tarkennetaan ja vastuutetaan asianmukaisella tavalla tai se poistetaan kokonaan.

29 § Palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla toimivien tiettyjen välittäjien infrastruktuurimuotojen valvonta

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

30 § Tietojen toimittaminen ilmoitusvelvollisille

Pykälän 1 momentissa määritellään tiedot, joita valvojien olisi erityisesti asetettava ilmoitusvelvollisten saataville. FA pitäisi ilmoitusvelvollisten oikeusturvan kannalta tarpeellisenä, että perusteluissa todettaisiin selvästi, että valvojan tarjoamien tietojen seuraaminen on lähtökohtaisesti riittävää lakisääteisten velvoitteiden täyttämiseksi. Erityisesti finanssialalla rahanpesun, terrorismin rahoittamisen ja talouspakotteiden kiertämisen torjunta on keskinäisriippuvuuksien leimaamaa toimintaa, jonka tehokkuus perustuu yhteiseen tilannekuvaan.

Pykälän 2 momentin nojalla valvojien tulee toteuttaa tarvittaessa tiedotuskampanjoita tiedottaakseen valvonnassaan oleville ilmoitusvelvollisille niiden velvollisuuksista. FA pitää velvoitetta oikeasuuntaisena, mutta katsoo, että valvojien ja muiden asian kannalta keskeisten viranomaisten tiedotusvelvollisuus tulisi ulottaa myös ilmoitusvelvollisten asiakkaisiin ja muihin keskeisiin sidosryhmiin. Rahanpesulainsäädännön vaatimukset vaikuttavat elinkeinoelämän ja viranomaisten ohella laajasti koko kansalaisyhteiskuntaan, minkä vuoksi siihen liittyvän tiedottamisen, opastuksen ja neuvonnan säilyttäminen ilmoitusvelvollisten hoidettavaksi on FA:n näkemyksen mukaan kohtuutonta.

31 § Riskiperusteinen valvonta

Pykälän 1 momentin 2 kohdan nojalla valvojien tulee mm. arvioida kaikkia merkityksellisiä tietoja, jotka koskevat ilmoitusvelvollisten asiakkaisiin, tuotteisiin ja palveluihin liittyviä erityisiä kansallisia ja kansainvälisiä riskejä. Arviointien läpinäkyvyyden ja objektiivisuuden varmistamiseksi FA pitää tärkeänä, että myös ilmoitusvelvollisilla olisi mahdollisuus tutustua valvojien hyödyntämiin aineistoihin.

Pykälän 3 momentissa mainitun yksityiskohtaisen vuotuisen toimintakertomuksen osalta FA kiinnittää huomiota siihen, että julkaistava yhteenveto näyttäisi koostuvan toteutuneista suoritteista toiminnan tehokkuutta kuvaavien tietojen sijaan.

FA pitää tarpeellisenä, että jatkovalmistelun yhteydessä yhteenvedon sisältöä pyritäisiin kehittämään niin, että se antaisi mahdollisuuden arvioida rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan ja talouspakotteiden toimeenpanon sekä riskiperusteiden valvonnan tehokkuutta.

32 § Keskitetyt yhteyspisteet

FA pitää keskitettyä yhteyspistettä sinänsä hyödyllisenä, mutta arvioi ylioptimistiseksi pykälän 2 momentin tavoitetta sen avulla varmistaa, että myös rajat ylittävästi toimivat ilmoitusvelvolliset olisivat tehokkaan valvonnan piirissä ja noudattaisivat rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevia sääntöjä. Tehokas valvonta on välttämätöntä, mutta se edellyttää riittäviä resursseja ja myös saumatonta rajat ylittävää yhteistyötä jäsenvaltioiden valvontaviranomaisten ja rahanpesun selvittelykeskusten kesken.

33 § Tietojen luovuttaminen rahanpesun selvittelykeskuksille

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

34 § Tietojen toimittaminen rahanpesun selvittelykeskuksille

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

35 § Valvontayhteistyötä koskevat yleiset periaatteet

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

36 § Tietojen toimittaminen rajatylittävästä toiminnasta

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

37 § Säännökset yhteistyöstä ryhmävalvonnan yhteydessä

Pykälän 3 momentin valvojien keskinäistä tiedonvaihtoa koskevat säännökset on muotoiltu hyvin laajasti. FA pitää tarpeellisena, että jatkovalmistelussa arvioidaan, tulisiko ainakin sen 2 ja 3 kohtia tarkentaa, jotta ne täyttäisivät oikeasuhtaisuuden, täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset.

38 § Rajatylittävää toimintaa harjoittavia ilmoitusvelvollisia koskeva valvontayhteistyö

Pykälän 1 momentin perusteella jäsenvaltioiden on varmistettava, että kyseiset valvojat tekevät mahdollisimman laajaa yhteistyötä ja avustavat toisiaan edellä tarkoitetun valvonnan suorittamisessa. Pykälä ei kuitenkaan määrittele, minkä ministeriön tai viranomaisen tehtäviin valvontayhteistyön toimivuuden varmistaminen kuuluu. FA pitää tarpeellisena, että asia tarkennettaisiin jatkovalmistelun yhteydessä.

39 § Tietojenvaihto konserninlaajuisten toimintaperiaatteiden täytäntöönpanosta kolmansissa maissa

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

40 § Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegiot rahoituslalla

Pykälän 4 momentin mukaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegioiden toimien on oltava oikeassa suhteessa luottolaitokselle tai finanssilaitokselle tai konsernille aiheutuvien rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskien tasoon ja rajat ylittävän toiminnan laajuuteen. FA kiinnittää huomiota siihen, ettei pykälässä tai HE-luonnoksessa muuallakaan määritellä, minkä viranomaisen tehtävänä on arvioida ja varmistaa toimien oikeasuhtaisuus ja tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi. FA pitää tarpeellisena, että asiaan

kiinnitetään asianmukaista huomiota jatkovalmistelussa, jottei ilmoitusvelvollisten oikeusturvan kannalta tärkeä mekanismi jäisi käytännössä merkityksettömäksi.

41 § Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontakollegiot finanssialan ulkopuolisella alalla

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

42 § Yhteistyö kolmansissa maissa toimivien valvojien kanssa

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

6. luku: Itsesääntelyelimiä koskevat erityissäännökset

43 § Itsesääntelyelinten valvonta

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

7. luku: Rahanpesun valvontarekisteri

44 § Soveltamisala

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

45 § Rahanpesun valvontarekisterin pitäjä ja käyttötarkoitus

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

46 § Hakemus rekisteriin merkitsemiseksi ja rekisteröinnin edellytykset

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

47 § Rahanpesun valvontarekisteriin merkittävät tiedot ja muutoksista ilmoittaminen

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

48 § Luotettavuus

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

49 § Rahanpesun valvontarekisteriin merkittyjen tietojen poistaminen

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

50 § Tietojen antaminen rahanpesun valvontarekisteristä

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

51 § Tietojen päivittäminen väestötietojärjestelmästä, kaupparekisteristä ja yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

8. luku: Taloudelliset seuraamukset ja hallinnolliset toimenpiteet

52 § Yleiset määräykset

Pykälän 2 momentin mukaan taloudellisia seuraamuksia voidaan määrätä ja hallinnollisia toimenpiteitä soveltaa oikeushenkilöiden lisäksi myös ylempään johtoon ja muihin luonnollisiin henkilöihin, jotka ovat vastuussa rikkomisesta. FA kiinnittää huomioita, siihen että nykyisen rahanpesulain mukaan seuraamuksia voidaan määrätä sellaiselle oikeushenkilön johtoon kuuluvalla henkilölle, jonka velvollisuuksien vastainen asianomaisessa pykälässä säädetty teko tai laiminlyönti on ja joka on merkittäväällä tavalla myötävaikuttanut tekoon tai laiminlyöntiin.

HE-luonnoksen pykäläehdotus on sanamuodoltaan epätasällisempi ja jättää tulkinnanvaraa sen osalta, onko se tarkoitettu laajentaa koskemaan muitakin työntekijöitä kuin ilmoitusvelvollisen ylempään johtoon tai johtoon kuuluvia henkilöitä.

HE-luonnoksesta näyttäisi puuttuvan myös nykyinen rajausta, jonka perusteella valvontaviranomainen ei voi määrätä seuraamusmaksua luonnolliselle henkilölle teosta tai laiminlyönnistä, joka on laissa säädetty rangaistavaksi. Valvontaviranomainen voi kuitenkin määrätä seuraamusmaksun ja jättää asian ilmoittamatta esitutkintaviranomaiselle. Tämän sijaan luonnos sisältää valvoville viranomaisille kohdistetun velvoitteen ilmoittaa hyvissä ajoin esitutkintaviranomaisille ja syyttäjälle havaitsemistaan rikkomisista, joihin sovelletaan rikosoikeudellisia seuraamuksia.

FA:lle on epäselvää, onko edellä mainituilla muutoksilla tarkoitus muuttaa nykyistä oikeustilaa. FA pitää ilmoitusvelvollisten ja niiden henkilöstön oikeusturvan kannalta tärkeänä, että asiaan otetaan selkeästi kantaa ja asianomaiset säännökset ja niiden perustelut tarkennetaan jatkovalmistelun yhteydessä.

Pykälän 11 momentissa tai vähintään sen perusteluissa tulisi ottaa selkeästi kantaa siihen, koskeeko ”sille” myös tilanteita, joissa sovellettaisiin tai on sovellettu oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevia säännöksiä.

Pykälän 12 momentin ehdotus vanhentumisajan pidentämisestä kymmeneen vuoteen ei liity rahanpesupaketin toimeenpanoon, vaan kyse on Finanssivalvonnan jo pitkään ajamasta lakimuutoksesta, jota FA:n mielestä ei tulisi käsitellä tämän lakihankkeen yhteydessä.

Rahanpesulaissa säädetty hallinnolliset seuraamukset ovat rangaistusluonteisia ja niihin liittyviä ilmoitusvelvollisen vastuuhenkilöiden toimintaa ja laiminlyöntejä voidaan joutua tarkastelemaan myös rikoslain (39/1889) rahanpesua ja tuottamuksellista rahanpesua koskevien tunnusmerkistöjen valossa. Mainittujen rikosten syyteoikeus vanhenee viidessä vuodessa ja FA pitää kohtuuttomana, että rangaistusluonteinen seuraamusmaksu voitaisiin määrätä vielä sen jälkeen, jopa yli kymmenen vuotta vanhoista teoista.

FA pitää rahanpesulain noudattamisen tehokasta valvontaa ensiarvoisen tärkeänä, mutta sen tulee perustua ensisijaisesti riittäviin ja oikein kohdennettuihin viranomaisresursseihin. Vanhentumisajan pidentäminen on kestävä ja väärä ratkaisu valvonnan tehostamiseen.

Jos asiaa ylipäättään halutaan edistää, se edellyttää FA:n arvion mukaan HE-luonnokseen verrattuna olennaisesti perusteellisempaa vaikutustenarviointia mm. perus- ja ihmisoikeuksien näkökulmasta, ja joka tapauksessa se tulisi toteuttaa erillään tästä lainsäädäntöhankkeesta.

53 § Ilmoitusvelvollisten toimipaikkoja ja palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla toteutettuja tiettyjä toimia koskevat valvontatoimenpiteet

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

54 § Taloudelliset seuraamukset

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

55 § Hallinnolliset toimenpiteet

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

56 § Uhkasakot

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

57 § Taloudellisten seuraamusten, hallinnollisten toimenpiteiden ja uhkasakkojen julkaiseminen

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

58 § Taloudellisia seuraamuksia ja hallinnollisia toimenpiteitä koskevien tietojen vaihto

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

9. luku: Rikkomisista ilmoittaminen

59 § Rikkomisista ilmoittaminen ja ilmoittavien henkilöiden suojele

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

10. luku: Yhteistyö

60 § Yleiset määräykset

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

61 § Toimivaltaisten viranomaisten luettelon toimittaminen

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

62 § Yhteistyö rahanpesuntorjuntaviranomaisen kanssa

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

11. luku: Yhteistyö muiden viranomaisten kanssa ja luottamuksellisten tietojen vaihto

63 § Luottolaitoksiin tai finanssilaitoksiin liittyvä yhteistyö

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

64 § Tilintarkastajiin liittyvä yhteistyö

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

65 § Yhteistyö kohdennetuista talouspakotteista vastaavien viranomaisten kanssa

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

66 § Salassapitovelvollisuuteen liittyvät vaatimukset

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

67 § Tietojenvaihto valvojien ja muiden viranomaisten kesken

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

12. luku: Tietosuoja

68 § Erityisiä henkilötietoryhmiä koskeva käsittely

Pykälä koskee vain toimivaltaisia viranomaisia, mikä vaikuttaa yleisen tietosuojasetuksen ((EU) 2016/679) systematiikan ja tavoitteiden näkökulmista vieraalta, koska henkilötietojen käsittelyn edellytykset ja reunaehdot tuskin voivat perustua siihen, kuka tai mikä taho tietoja käsittelee. FA esittääkin, että jatkovalmistelussa pykälä laajennetaan koskemaan yhtäläisesti myös ilmoitusvelvollisia tai se poistetaan kokonaan.

13. luku: Erinäiset säännökset

69 § Eräiden yhteisöjen ja säätiöiden tosiasiallisen edunsaajan määräytyminen

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

70 § Muutoksenhaku

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

71 § Voimaantulo

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

2. LAKI RAHANPESUN SELVITTELYKESKUKSESTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

2 § Rahanpesun selvittelykeskus ja sen tehtävät

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

2 a § Yhteiset analyysit

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

2 b § Tietojen toimittaminen valvojille

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

2 c § Liiketoimien tai toiminnan seurantamääräys

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

2 d § Ilmoitusvelvolliselle annettavat ilmoitukset

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

3 § Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä, paljastamista ja selvittämistä koskeva rekisteri

Rahanpesurekisteriin merkitsemisen kannalta ratkaisevaa on, että maksutapahtuma tai muu liiketoimi liittyy rahanpesuepäilyyn. Sen sijaan sillä, onko ilmoituksen kohteena oleva henkilö rikoksen tekijä vai uhri, ei ole pykälän soveltamisen kannalta merkitystä.

FA pitää tärkeänä varmistaa, ettei rikoksen uhri voi joutua rikos- tai muun epäilyn alaiseksi pelkästään itseään koskevan rahanpesuilmoituksen perusteella. FA esittääkin, että jatkovalmistelussa tarkennetaan lain tasolla edellytykset, joiden tulee täytyä, jotta rikoksen uhrin tietoja voidaan tallettaa rahanpesurekisteriin. Samalla tulisi varmistaa, etteivät kyseiset tiedot voi päätyä lain 4 §:n 2 momentissa säädetyn tiedonluovutuksen yhteydessä viranomaisille, asianajajayhdistykselle tai muille tahoille.

4 § Rahanpesun selvittelykeskuksen oikeus saada, käyttää ja luovuttaa tietoa

Pykälä antaa rahanpesun selvittelykeskukselle erittäin laajan oikeuden saada, käyttää ja luovuttaa tietoa. Ilmoitusvelvollisten ja niiden asiakkaiden laillisten oikeuksien varmistamiseksi FA pitää tarpeellisena, että jatkovalmistelussa varmistetaan oikeuden oikeasuhtaisuus, täsmällisyys ja tarkkarajaisuus sekä siihen liittyvien suojatoimien riittävyys.

5 § Kansainvälinen tietojen vaihtaminen

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

6 § Rahanpesun selvittelykeskuksen määräys liiketoimen keskeyttämisestä

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

6 a § Rahanpesun selvittelykeskuksen määräys pankkitilin, maksutilin, kryptovaratilin tai liikesuhteen keskeyttämisestä

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

6 b § Valtion korvausvastuu

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

Muita huomioita

Rahanpesuilmoitusten sisällön osalta FA kiinnittää huomiota vallitsevaan käytäntöön, jossa rahanpesunselvittelykeskus käytännössä määrittelee ilmoituksen sisällön ja nykyisen rahanpesulain 4 luvun 2 §:n nojalla antaa tarkemmat määräykset ilmoituksen muodosta ja sisällön esittämisen asettelusta. FA:n tietojen mukaan EU:n rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaviranomaisen tarkoituksena olisi antaa jäsenvaltioita sitovaa ns. kakkostason sääntelyä sekä asiakkailta edellytettävistä vähimmäistuntemistiedoista että rahanpesuilmoituksen sisällöstä.

FA pitää tarpeellisena, että viimeistään tällaisten säännösten säätämisen yhteydessä varmistetaan, että rahanpesuilmoituksen pakollinen sisältö rajoitetaan niiden mukaisesti eikä ilmoitusvelvollisen edellytetä keräävän laajempia tuntemistietoja vain, jotta se voisi täyttää tulevaisuudessa mahdollisesti toteutuvan ilmoitusvelvollisuutensa.

3. LAKI PANKKI- JA MAKSUTILIEN VALVONTAJÄRJESTELMÄSTÄ ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

1 § Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmä ja lain tarkoitus

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

1 a § Soveltamisala

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

1 d § Tiedonhakujärjestelmät

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

1 e § Tiedonluovutusjärjestelmä

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

2 § Määritelmät

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

3 § Keskitettyä automatisoitua tilitietojärjestelmää käyttävät viranomaiset

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

4 § Pankki- ja maksutilien tiedonhakujärjestelmästä luovutettavat pankki- ja maksutilitiedot

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

6 § Pankki- ja maksutilirekisteriin tallennettavat tiedot

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

7 § Tietojen antaminen pankki- ja maksutilirekisteristä

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

10 § Lokitiedot

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

10 a § Tilastot

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

17 b § Keskitetystä sähköisestä saldo- ja tilitapahtumajärjestelmästä saatavat saldotiedot

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

17 d § Keskitetystä sähköisestä saldo- ja tilitapahtumajärjestelmästä saatavat tilitapahtuma- ja arvopaperitiedot

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

17 f § Keskitettyä sähköistä saldo- ja tilitapahtumajärjestelmää koskevien tietojen käsittely

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

4. luku: Pankkitilirekisterien yhteenliittäminen

17 i § Pankkitilirekisterien yhteenliittämisyjärjestelmän kautta saataville asetettavat tiedot

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

17 j § Tietojenvaihto yhteenliittämisyjärjestelmässä

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

4. LAKI KAUPPAREKISTERILAIN MUUTTAMISESTA

5 § Tosiasiallisia edunsaajia koskeva keskitetty rekisteri

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

10 § Kaupparekisteriin tehtävät ilmoitukset

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

23 § Rekisteritietojen ajantasaisuuden tarkistaminen

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

24 § Kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntimaksu

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

28 § Ilmoitusvelvollisen määrääminen selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä tosiasiallisia edunsaajia koskevan ilmoituksen laiminlyönnistä

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

5. LAKI VAKUUTUSYHTIÖLAIN 6 LUVUN 13 §:N KUMOAMISESTA

1 § Tällä lailla kumotaan vakuutusyhtiölain (521/2008) 6 luvun 13 § sellaisena kuin se on osaksi laeissa 981/2013 ja 461/2017.

FA kannattaa pykälän kumoamista, mutta pitää tärkeänä, että uuden rahanpesulain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät vakuutusyritykset pystyvät jatkossakin torjumaan petos- ja muuta talousrikollisuutta sekä pakotteiden kiertämistä liiketoiminta-ajatukseen ja yhteiskuntavastuuseen liittyvien velvoitteidensa mukaisesti.

Käytännössä tämä tarkoittaa sen varmistamista, että soveltamisalaan kuulumattomat vakuutusyritykset voisivat lakimuutoksen jälkeenkin:

- käsitellä yleisessä tietosuoja-asetuksen 10 artiklassa säädettyjä rikostuomioihin ja rikoksiin liittyviä henkilötietoja talousrikollisuuden ehkäisemiseksi sekä
- ilmoittaa rahanpesun selvittelykeskukselle liiketoimintansa yhteydessä tekemistään havainnoista, jotka saattavat liittyä rahanpesuun, terrorismin rahoitukseen, pakotteiden kiertämiseen tai muuhun rikolliseen toimintaan.

Näitä koskevat säännökset olisi lisättävä sekä vakuutusyhtiölakiin että lakiin ulkomaisista vakuutusyhtiöstä (398/1995).

Jos tarkoituksena on, että pykälän kumoamisesta huolimatta asiakkaan tuntemisvelvoite jäisi jossain muodossa voimaan myös rahanpesulain soveltamisalaan kuulumattomille vakuutusyrityksille, FA pitää tarpeellisenä, että se määriteltäisiin riittävän täsmällisesti.

Vakuutusyhtiölaissa tai muualla lainsäädännössä tulisi myös ottaa kantaa talouspakotteisiin liittyvien tietojen käsittelyperusteeseen ja säilytysaikaan. Pakotesäätelyn noudattaminen vaatii jatkuvaa

pakoteskreenausta, mikä edellyttää asianmukaista käsittelyperustetta mm. omistajia ja määräysvaltatahoja koskevien tietojen käsittelemiseksi ja säilyttämiseksi.

FA pitää myös tärkeänä, että jatkovalmistelussa huomioidaan vaikutukset myös vakuutusopimuslain (543/1994) 6 a ja 16 §:ään, jotka mahdollistavat vapaaehtoisen vakuutuksen hylkäämisen ja jatkuvan vahinkovakuutuksen irtisanomisen ilman perusteluita, jos hylkäys tai irtisanominen perustuu rahanpesulain 4 luvun 5 §:ään. Edellä mainitut pykälät koskevat sekä vahinko- että henkivakuutusyhtiöitä. FA pitää tarpeellisena, että rahanpesulain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät vakuutusyritykset voisivat jatkossakin hyödyntää edellä mainittuja pykäläiä havaitessaan epäilyttäviä liiketoimia. Vaihtoehtoisesti vakuutusopimuslakiin tulisi säätää selkeä ero henki- ja sijoitusvakuutustoiminnan ja muun vakuutustoiminnan välille.

Finanssivalvonnan määräyksenantovaltuuksien osalta FA kiinnittää lisäksi huomiota vakuutusyhtiölain 6 luvun 21 §:ään, jossa myös viitataan kumottavaksi ehdotettuun pykälään. Finanssivalvonnan määräyksenantovalta mm. pakotesäätelyyn ja kansallisten jäädyttämis päätösten noudattamiseen liittyvää asiakkaan tuntemista sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevien määräys- ja ohjekokoelmien osalta nojautuu mainittuun pykälään, minkä vuoksi senkin muuttaminen lienee tarpeen jatkovalmistelun yhteydessä.

2 § Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

6. LAKI LUOTTOLAITOSTOIMINNASTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

6 § Asiakkaan oikeus peruspankkipalveluihin

FA kiinnittää huomiota siihen, että säännöksessä asetettu kymmenen pankkipäivän määräaika on ehdottomasti muotoiltu ja näyttäisi velvoittavan pankin hylkäämään hakemuksen, mikäli asiakas ei tuossa ajassa ole kyennyt esittämään pankille tarpeellisia selvityksiä esimerkiksi mahdolliseen poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön asemaan tai vaikkapa varojensa ja varallisuutensa alkuperään liittyen. Jos tarkoitus ei ole tämä, pykälän sanamuotoa tulisi tarkentaa jatkovalmistelussa.

FA pitää myös tärkeänä, että jatkovalmistelussa kiinnitetään erityistä huomiota asiakkaan tuntemisvelvoitteiden huolelliseen määrittelyyn. Käytännössä velvoitteiden ilmoitusvelvolliselle jättämä liikkumavara on hyvin rajallinen, eikä niiden epäselvää tai yksittäisessä tapauksessa liian pitkälle menevää sisältöä ole yleensä mahdollista oikaista riskiperusteisella tulkinnalla. Vakavimmillaan laajat ja liian kategorisesti määritellyt velvoitteet vaarantavat asiakassuhteen syntymisen tai jatkuvuuden, minkä vuoksi on tärkeää, että niiden oikeasuhteisuuteen, täsmällisyyteen ja tarkkarajaisuuteen kiinnitetään erityistä huomiota.

18 § Asiakkaiden tunteminen

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

7. LAKI FINANSsIVALVONNASTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

3 § Tehtävät

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

10 § Johtokunnan tehtävät

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

20 b § Oikeus saada tietoja viranomaisilta ja julkista tehtävää hoitavalta

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

40 a § Rikemaksun, julkisen varoituksen ja seuraamusmaksun määrääminen eräistä rikkomuksista

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

42 a § Hallinnollisten seuraamusten määräämisoikeuden vanhentuminen

Ehdotus vanhentumisajan pidentämisestä ei liity rahanpesupaketin toimeenpanoon, vaan edellä todetun mukaisesti kyse on Finanssivalvonnan jo pitkään ajamasta lakimuutoksesta, jota FA:n mielestä ei tulisi käsitellä tämän lakihankkeen yhteydessä.

Rahanpesulaissa säädetyt hallinnolliset seuraamukset ovat rangaistusluonteisia ja niihin liittyviä ilmoitusvelvollisen vastuuhenkilöiden toimintaa ja laiminlyöntejä voidaan joutua tarkastelemaan myös rikoslain (39/1889) rahanpesua ja tuottamuksellista rahanpesua koskevien tunnusmerkistöjen valossa. Mainittujen rikosten syyteoikeus vanhenee viidessä vuodessa ja FA pitää kohtuuttomana, että rangaistusluonteinen seuraamusmaksu voitaisiin määrätä vielä sen jälkeen, jopa yli kymmenen vuotta vanhoista teoista.

FA pitää rahanpesulain noudattamisen tehokasta valvontaa ensiarvoisen tärkeänä, mutta sen tulee perustua ensisijaisesti riittäviin ja oikein kohdennettuihin viranomaisresursseihin. Vanhentumisajan pidentäminen on kestävä ja väärä ratkaisu valvonnan tehostamiseen.

Jos asiaa ylipäättään halutaan edistää, se edellyttää FA:n arvion mukaan HE-luonnokseen verrattuna olennaisesti perusteellisempaa vaikutustenarviointia mm. perus- ja ihmisoikeuksien näkökulmasta, ja joka tapauksessa se tulisi toteuttaa erillään tästä lainsäädäntöhankkeesta.

71 § Oikeus ja velvollisuus luovuttaa tietoja

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

8. LAKI MAKSULAITOSLAIN MUUTTAMISESTA

7 § Muun maksupalvelun tarjoamisen kuin sähköisen rahan liikkeeseenlaskun luvanvaraisuutta koskeva poikkeus

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

39 § Asiakkaiden tunteminen

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

9. LAKI SIJOITUSPALVELULAIN MUUTTAMISESTA

12. luku: Salassapito ja asiakkaan tunteminen

1–2 § Salassapitovelvollisuus ja salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Lain 12 luvun 1 §:ssä säädetään salassapitovelvollisuudesta ja 2 §:ssä siihen liittyvistä poikkeuksista. FA pitää tarkoituksenmukaisena, että 2 §:ään tehtäisiin lisäys, joka mahdollistaisi oikeuden luovuttaa

asiakkaitaan ja niiden edunsaajia koskevia tietoja toiselle ilmoitusvelvolliselle silloin, kun tämä toinen ilmoitusvelvollinen toteuttaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyviä velvoitteitaan ja pyrkii tunnistamaan sekä tuntemaan asiakkaidensa tosiasialliset edunsaajat.

3 § Asiakkaan tunteminen

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

10. LAKI VAROJEN JÄÄDYTTÄMISESTÄ TERRORISMIN TORJUMISEKSI

8 § Jäädyttämispäätösten käsittely ja jäädyttämispäätösten luettelointi

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

11. LAKI PÄÄSTÖKAUPPALAIN MUUTTAMISESTA

69 § Unionin rekisterin ylläpito

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

90 § Tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

12. LAKI HARMAAN TALouden SELVITYSYKSIKÖSTÄ ANNETUN LAIN 6 §:N MUUTTAMISESTA

6 § Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

13. LAKI ASIANAJAJISTA ANNETUN LAIN 6 §:N MUUTTAMISESTA

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuihin muutoksiin.

14. LAKI PANTTILAINAUSLAITOKSISTA ANNETUN LAIN 28 §:N MUUTTAMISESTA

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuihin muutoksiin.

15. LAKI VAIHTOEHTORAHASTOJEN HOITAJISTA ANNETUN LAIN 12 LUVUN 8 §:N MUUTTAMISESTA

7. luku: Toiminnan järjestäminen

11 § Salassapitovelvollisuus

Pykälässä säädetään salassapitovelvollisuudesta sekä siihen liittyvistä poikkeuksista. FA pitää tarkoituksenmukaisena, että pykälään tehtäisiin lisäys, joka mahdollistaisi oikeuden luovuttaa sijoittajia koskevia tietoja toiselle ilmoitusvelvolliselle silloin, kun tämä toinen ilmoitusvelvollinen toteuttaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyviä velvoitteitaan ja pyrkii tunnistamaan sekä tuntemaan vaihtoehtorahaston tosiasialliset edunsaajat.

12. luku: Osuuksien tarjoaminen

8 § Asiakkaan tunteminen

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

16. LAKI SIIJOITUSRAHASTOLAIN MUUTTAMISESTA

10. luku: Sijoitusrahaston arvon laskeminen, liikkeeseenlasku ja lunastaminen

1 § Rahasto-osuuksien liikkeeseenlasku

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

26. luku: Salassapito- ja vahingonkorvausvelvollisuus sekä asiakkaan tunteminen

1–2 § Salassapitovelvollisuus ja salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Sijoitusrahastolain 26 luvun 1 §:ssä säädetään salassapitovelvollisuudesta ja 2 §:ssä siihen liittyvistä poikkeuksista. FA pitää tarkoituksenmukaisena, että 2 §:ään tehtäisiin lisäys, joka mahdollistaisi oikeuden luovuttaa rahasto-osuudenomistajia koskevia tietoja toiselle ilmoitusvelvolliselle silloin, kun tämä toinen ilmoitusvelvollinen toteuttaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyviä velvoitteitaan ja pyrkii tunnistamaan sekä tuntemaan rahaston tosiasialliset edunsaajat.

15 § Asiakkaan tunteminen

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

17. LAKI ARVO-OSUUSJÄRJESTELMÄSTÄ JA SELVITYSTOIMINNASTA ANNETUN LAIN 8 LUVUN 3 §:N MUUTTAMISESTA

8. luku: Erinäiset säännökset

3 § Asiakkaan tunteminen

FA:lla ei ole lausuttavaa ehdotettuun pykälään.

FINANSSIALA RY

Taina Ahvenjärvi

Linna Mika
Finanssiala ry